

**ORGANIZACIONI ODBOR SIMPOZIJA
PREDSJEDNICA ORGANIZACIONOG ODBORA:**

Hanka REDŽIĆ

POTPREDSJEDNICI ORGANIZACIONOG ODBORA:

Nihada KULOVAC i Rusmir BAHTIĆ

ČLANOVI ORGANIZACIONOG ODBORA:

Aida BARUČIJA, Amra FELIĆ, Azra SPAHOVIĆ,
Emrisela OMBASIĆ, Selma ČAJDRIĆ, Suada ŠEHOVIĆ,
Vedrana DODIK, Vesna MACIĆ, Zdenka LUJIĆ,
Marina JAKIĆ, Atif SALKANOVIĆ i Mustafa ZUKIĆ.

PREDSJEDNICA NAUČNOG ODBORA SIMPOZIJA:

Nihada KULOVAC

ČLANOVI NAUČNOG ODBORA:

Danijela OVČINA, Vedada ĆERIM,
Jasmina MARUŠEVIĆ i Elvedin DERVIŠEVIĆ.

TEHNIČKI SEKRETAR:

Andrej PETROVIĆ
+387(63)391-716

ORGANIZATOR:

Udruženje/Udruga medicinskih sestara i tehničara
u Federaciji Bosne i Hercegovine (UMST u FBiH)

Adema Buće br. 13

71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Telefon/Fax: +387(33)715-405

E-mail: fbih.umst@gmail.com ;

prijava.umstfbih@gmail.com

SADRŽAJ

Organizacija rada medicinske sestre u obeležavanju datuma po Kalendaru Javnog zdravlja - Međunarodni dan osoba sa invaliditetom.....	6
Profesionalna etika i njena povezanost s konceptom emocionalne inteligencije.....	8
Vaša beba i vi.....	9
Deformiteti kičmenog stuba i aktuelne životne navike – isleđivanje kod školske dece (6-14) godina u primarnoj zdravstvenoj zaštiti.....	10
Značaj imunizacije u prevenciji zaraznih bolesti.....	11
Vakcinacija i njen značaj.....	12
BMI u gimnaziji.....	13
Urgentna stanja u dermatologiji – uloga medicinske sestre-tehničara.....	14
Kvalitet života nakon ugradnje endoproteze kuka.....	15
Prediktori stepena životne ugroženosti politraumatizovanih pacijenata predstavljeni gradacionim protokolom jačine povreda	16
Primarno zbrinjavanje povreda i prijeloma sa imobilizacijom	18
Uticaj polena ambrozije na pogoršanje zdravstvenog stanja.....	19
Prevenција nastanka infekcije i njega centralnog venskog katetera.....	21

Snižavanje tjelesne visine kod pacijentica kao pokazatelj osteoporotičnih promjena.....	22
Hypothireosis.....	23
Prevenција i tretman hroničnih rana.....	24
Ulcerozni kolitis.....	25
Hyperthireosis.....	26
Glomerulonephritis.....	27
Diabetes Mellitus.....	29
Dijabetičko stopalo.....	31
Prevenција nastanka dekubitusa u hirurgiji.....	32
Trijaža i zbrinjavanje akutnih internističkih stanja.....	33
Jačanja sestrinskih kompetencija u okviru centara za zaštitu mentalnog zdravlja.....	34
Nasilje u porodici.....	35
Menadžment agresivnog ponašanja i tehnike prevazilaženja istog.....	36
Duševno zdravlje i njegova definicija.....	38
Faktori koji doprinose nastanku depresije kod mladih.....	39
Burn-out sindrom.....	40
Učestalost nasilja među vršnjacima u osnovnim školama na području Općine Vogošća.....	42

Zdravlje adolescenata.....	43
Psihološki aspekti pacijenta na dijalizi.....	45
Savjetovanje, testiranje i riziko faktori klijenata u DPST savjetovalištu Zavoda za javno zdravstvo Tuzlanskog kantona.....	47
Zdravstveni tehničari u sistemu zdravstva na Tuzlanskom kantonu u periodu od 2007. do 2012. godine.....	48
Epidemiološke i kliničke posljedice neprovedene imunizacije na epidemiju Rubeole u Gradačcu 2010. godine.....	50
MRP vakcina i autizam.....	51
Epidemija MUMPS-a u Gradačcu 2012. godine i njene posljedice na reproduktivno zdravlje	53
Karakteristike liječenih pacijenata sa SY Influencae u Klinici za zarazne bolesti koji su imali potrebe za mehaničkom ventilacijom.....	55
Zadovoljstvo pacijenata pruženim uslugama u toku tretmana u JU zavod za bolesti ovisnosti u Kantonu Sarajevo.....	57
Patohistološka verifikacija bioptata u cilju otkrivanja karcinoma prostate na području Zeničko-Dobojskog kantona.....	59
Da li trebamo zaboraviti i biti zaboravljeni?.....	61
Zbrinjavanje pacijenata u ambulanti za antirabičnu zaštitu.....	62
Priprema laboratorija u cilju akreditacije ISO 17025.....	63

Njega pacijenata sa tranzitornom ishemijskom atakom.....	64
Instrumentiranje klasične i laparoskopske holeciste.....	65
Palijativna njega u kućnim uslovima.....	66
Fibrilacija atriya u kardiomiopatijama.....	67
Tretman pacijenata sa akutnim inafrektom miokarda – prikaz slučaja.....	68

Organizacija rada medicinske sestre u obeležavanju datuma po Kalendaru Javnog zdravlja - Međunarodni dan osoba sa invaliditetom

Vesna Imbronjev

Međunarodni dan osoba sa invaliditetom se obeležava iz razloga vulnerabilnosti samih osoba sa invaliditetom. Procenjuje se da 7-10% celokupne populacije ima neku vrstu invalidnosti ili oko 600 miliona ljudi. Jedan od 10 Evropljana ima neku invalidnost fizičkog, senzornog, mentalnog ili psihičkog karaktera. Od tog broja 50% njih su u produktivnom dobu.

Veliki broj osoba sa invaliditetom živi u klimi diskriminacije, predrasuda, neznanja, sa često nezadovoljenim elementarnim potrebama. U Novom Sadu je registrovano 14.000 osoba sa invaliditetom, dok se u Srbiji procenjuje da ima oko 800.000 osoba sa invaliditetom.

Dom zdravlja „Novi Sad“ u svom svakodnevnom radu ističe važnost u pružanju sveobuhvatne i dostupne zdravstvene zaštite prema pomenutoj vulnerabilnoj skupini naših građana i pacijenata.

Obeležavanjem Međunarodnog dana osoba sa invaliditetom, želimo skrenuti pažnju javnosti u smislu senzibilizacije društva na probleme u kojima se nalaze osobe sa invaliditetom. Takođe želimo skrenuti i pažnju osoba sa invaliditetom na našu ustanovu koja im je partner u ostvarivanju jednog od osnovnih prava čoveka – prava na zdravlje i zdravstvenu zaštitu.

Na dan Međunarodnog dana osoba sa invaliditetom, u Upravnoj zgradi Doma zdravlja „Novi Sad“ održala se konferencija za novinare i predstavnike udruženja invalida. Na konferenciji su govorili predstavnici naših 9 medicinskih službi koji su uradili sveobuhvatni sistematski pregled osoba sa invaliditetom. Osobe sa invaliditetom imale su mogućnost da provere svoje zdravlje, da se pregledaju i dobiju savet od naših specijalista.

Senzibilisati medicinsko osoblje i građane za osobe sa invaliditetom.

Ključne reči: invaliditet, medicinsko osoblje, građani, društvo

Profesionalna etika i njena povezanost s konceptom emocionalne inteligencije

Munira Pejič, Kleopatra Kodrič

Članak obrađuje područje profesionalne etike i njenu povezanost sa konceptom emocionalne inteligencije. Empatija, samokontrola, samopoštovanje, motivacija i druge društvene spretnosti su ključni elementi emocionalne inteligencije, zato je njena uloga tako važna kod postizanja boljih rezultata na ličnom i društvenom nivou.

Etika je jedna od glavnih grana filozofije, a bavi se proučavanjem izuzetno širokog polja, od temelja ljudske prirode do područja povezanih sa životom i djelovanjem. Primarni cilj ove grane znanosti je odrediti kako treba živjeti, odnosno što činiti u određenim situacijama. Kako bismo pravilno sagledali područje profesionalne etike, potrebno je razjasniti njene korijene. Naime, obaveza etičnog postupanja za sve vrste profesionalaca proizlazi iz određenih dužnosti koje preuzimaju na radnom mjestu, s jedne strane dužnost prema poslodavcu, a s druge strane dužnost prema klijentima ili korisnicima usluga.

Vrsta etike koja prosuđuje o moralnosti postupaka na temelju pridržavanja jednog ili više pravila, naziva se deontologija, ona smatra da pravila vežu osobu uz dužnost i da je sam postupak važniji od posljedica. Većina nas vjeruje da je dobro podržavati vrijednosti kao što su: istina, pravda ili odanost. Unutar svake društvene grupe postoje određena etička pravila koja su se razvila unutar te grupe kako bi njeni članovi imali uputstva za međusobnu suradnju, ali i dijelom, kako bi bili stavljeni pod nadzor.

Ključne riječi: profesionalna etika, emocionalna inteligencija, radna sredina.

Vaša beba i vi

Mara Rakić

Patronažna služba, kao služba preventivnog zdravstva, svoje polje rada bazira u porodici. Svaka patronažna sestra je u svom radu vezana za teren, a ne za ustanovu i predstavlja sponu između pojedinca, porodice i zdravstvene ustanove. Tokom godina patronažna služba je prerasla iz monovalentne u polivalentu, te stoga obuhvata brigu za ljudski život od rođenja do duboke starosti. Međutim, prioritet svake patronažne službe i sestara koje rade u njoj su svakako porodilje i novorođenčad, kao najosetljiviji deo populacije. Cilj rada je da predstavi istraživanje o neophodnosti prisustva patronažne sestre u prvim danima po izlasku iz porodilišta, kao i potrebe postojanja te službe koja stoji na usluzi porodici.

Ankrentno istraživanje je sprovedeno u 2017. godini na 50 porodilja i na jednom odraslom članu njihovih porodica.

Gotovo 94% ispitanih (47 porodica) smatra da je poseta patronažne sestre u prvih pet nedelja neophodna. Rezultati su dobijeni neposrednim radom na terenu sa porodiljama i njihovim porodicama.

U zaključaku, možemo konstatovati da je za rast i razvoj deteta, posebno u prvim danima po izlasku iz porodilišta, neophodna dobra saradnja patronažne sestre i porodice. Praćenjem saveta dobijenim od patronažne sestre i njihovim sprovođenjem možemo samo očekivati i ostvariti benefit prvenstveno za dete, a potom za majku i ostale članove porodice. Samo takva porodica je stub svakog zdravog društva.

Ključne reči: patronaža, porodica, novorođenče, porodilja

Deformiteti kičmenog stuba i aktuelne životne navike – isleđivanje kod školske dece (6 i 14 godina) u primarnoj zdravstvenoj zaštiti

Hristina Guleska, Elizabeta Nasteska

Sve naglašenije promene svakodnevnih navika dece (intenzivna "statička aktivnost" ispred elektronskih uređaja, praćeno malim fizičkim angažmanom) akcentuje rizik za pojavu deformiteta kičme. Istraživanjem radi se presek stanja kod dece na 6 i 14 godina. Istraživanje je rađeno u periodu od 18 meseci, obuhvaćeno je 120 dece iz urbane sredine (54-šestogodišnjaka i 66- četrnaestogodišnjaka) po slučajnom izboru, na poziv tima porodični doktor-medicinska sestra. Roditeljima su uzeti anketni podaci o vremenu koje njihova deca provode ispred elektronskih uređaja (PC, mobitel, itd.), kao i o fizičkoj aktivnosti (14 god.), tj. igranje na otvorenom prostoru (6 god.)-od strane medicinske sestre; i obavljen je pregled kičmenog stuba-od strane doktora.

Deca šestogodišnjeg uzrasta provode u proseku 45 min (15-60 min) ispred elektronskih uređaja i imaju 1-2 časa igre (90% njih su fizički aktivni). Deca 14-godišnjeg uzrasta (neovisno od pola) u proseku provode 2 časa dnevno (1-3 časa) ispred elektronskih uređaja; dok fizički aktivni su samo 15% njih. U prvoj grupi detektirana su 4 slučaja deformiteta kičme, dok u drugoj 19 slučaja (11 kifoza, 4 lordoza i 4 skolioza); isti su upućeni ortopedu gde je dijagnoza potvrđena.

Deformiteti kičme zastupljeni su u 7% kod šestogodišnjaka, dok u skoro 1/3 (29%) kod četrnaestogodišnjaka. (Najveći dio dijagnosticirane dece svakodnevno su bili 2-3 časa ispred elektronskih uređaja.) Visoki procenat kod adolescenta je alarmantan i zahteva široki pristup, od zdravstvenog vaspitanja pa sve do strategije na nacionalnom nivou.

Značaj imunizacije u prevenciji zaraznih bolesti

Mediha Zulić

Vakcine su najmoćnije oružje kojim raspolažemo u borbi protiv virusa, bakterija i drugih izazivača bolesti. Od svih mjera prevencije zaraznih bolesti, imunizacija predstavlja najbržu, najefektivniju i ekonomski najopravdaniju mjeru koja je direktno uticala na smanjenje incidencije i mortaliteta zaraznih bolesti i izmjenu strukture oboljevanja zaraznih bolesti u cijelom svijetu.

Upoznati zdravstvene radnike o važnosti vakcinacije u smislu najvećeg doprinosa medicine u čovječanstvu. Pokrivenost imunizacijom u FBiH po Kantonima i evidentan pad procenta imuniziranih zbog izuzetnog uticaja AV lobija.

Analiza informacija i podataka o iznesenim tezama sam dobila na osnovu literature prema smjernicama SZO, podacima FZZJZ i na osnovu ličnog iskustva, kao odgovorne sestre HES-a.

Edukacija zdravstvenih radnika o značaju vakcinacije protiv zaraznih bolesti je neophodna u smislu preventivnog rada. Kao posljedica pada kolektivnog imuniteta populacije protiv određenih bolesti prijeti ponovno sporadično i/ili epidemijsko javljanje nekih već davno zaboravljenih bolesti u našoj zemlji.

Kontinuirano kompromitovanje imunizacije u stručnoj, opštoj i roditeljskoj populaciji, narušava održivost stanja zacrtanog u nacionalnim akcionim planovima prema preporukama i zahtjevima SZO za Evropski region.

Ključne riječi: imunizacija, prevencija, zarazna bolest

Vakcinacija i njen značaj

Vatrić Amira, Pašukan Almedina

Vakcinacija je postupak kojim se određena supstanca putem vakcine unosi u organizam. Cilj vakcinisanja je stvaranje zaštite protiv zaraznih oboljenja. Jedan dio ovih oboljenja je gotovo potpuno iskorijenjen zahvaljujući upravo vakcinisanju. Rijetko postoje takvi medicinski razlozi zbog kojih se vakcinisanje ne bi preporučilo. U interesu svakog djeteta je da, ukoliko ne postoje medicinske prepreke, dobije vakcine koje se preporučuju. U posljednje vrijeme vakcinacija djece sve više zaokuplja pažnju roditelja. I dok zdravstveni radnici vakcine smatraju ključnim u prevenciji zaraznih bolesti, sve više je roditelja koji vakcinaciji/imunizaciji odlučno kažu NE. Vakcine koje se koriste u našoj državi zadovoljavaju sve kriterije koje je postavila WHO, transport i čuvanje vakcine je također po kriterijima i smjernicama WHO i vrši se redovna kontrola istih tako da nema razloga za bilo kakvu sumnju u kvalitet vakcina i način čuvanja. U našoj državi vakcinacija djece se sprovodi kontinuirano, obavezna je i sprovodi se u primarnoj zdravstvenoj zaštiti. Propagiranje nevakcinisanja dovodi do pada broja vakcinisanih što nas može u 21-om stoljeću uvesti u pojavu teških zaraznih bolesti, dječije paralize, tetanusa, difterije, hepatitisa B, krzanka, zaušnjaka, rubeole, meningitisa, velikog kašlja koji kod oboljelih imaju vrlo tešku kliničku sliku, visok procenat komplikacija sa trajnim posljedicama i visoku smrtnost.

U BiH pada stopa vakcinisane djece i povećava se rizik od zaraznih bolesti. Roditelji samoinicijativno prestaju vakcinisati djecu zbog mogućih komplikacija nakon vakcinisanja, na koje zdravstveni sektor ne daje adekvatan odgovor.

Ključne riječi: vakcinacija, prevencija, zarazna bolest

BMI u gimnaziji

Aida Keškić

Body Mass Index se koristi za definiciju medicinskog standarda pretilosti u mnogim zemljama, još od sredine 1980-ih godina. Krajem 1990-ih godina, BMI je postao popularan među širom publikom kroz različite programe društvenog zdravlja.

BMI kao statistička mjera je koristan jer omogućava procjenu promjena u društvu kroz određeno vrijeme.

1. Cilj istraživanja je analizirati BMI u gimnaziji u II polugodištu prvog razreda i I polugodištu drugog razreda.

2. Cilj istraživanja je analizirati BMI u gimnaziji na osnovu spola (dječaci i djevojčice).

3. Cilj istraživanja je odrediti klasifikaciju učenika u gimnaziji, kojoj grupi pripadaju.

Uzorak su predstavili učenici JU SMŠ "Enver Pozderović" Goražde.

Prikupljeni podaci su obrađeni statistički, te su prikazani, grafički, tabelarno i tekstualno.

Za potrebe rada sprovedena je i anketa sa učenicima o njihovim navikama kada je u pitanju ishrana.

Rezultati će biti prikazani grafički, tabelarno i tekstualno.

Analiziran je BMI u gimnaziji i na osnovu spola (dječaci i djevojčice), određena je klasifikacija učenika u gimnaziji, tj. kojoj grupi pripadaju. Broj djevojčica sa idelanom težinom se smanjio u odnosu na posmatrani period.

Ključne riječi: BMI, analiza, klasifikacija, gimnazija, ishrana, spol

Urgentna stanja u dermatologiji

Žanina Midžić

Rad govori o stanjima u dermatologiji koja zahtjevaju urgentno liječenje. Opisuje urgentna stanja i to alergijske reakcije, urtikariju, toksičnu epidermalnu nekrolizu, pemphigus, pemfigoid, kožni vasculitis, purpuru.

Poseban osvrt u radu dat je na terapiju dermatoloških bolesnika koja se prvenstveno dijeli na topijsku i sistemska. Topijska terapija aplicira se kroz kupke, obloge i okluziju, dok se sistemska provodi u nedostatku dobrog odgovora na topisku terapiju ili kod udruženih oboljenja.

Ključne riječi: urtikarija, pemphigus, pemfigoid, dermatološka urgentna stanja, topijska terapija, sistemska terapija, kortikosteroidi

Kvalitet života nakon ugradnje endoproteze kuka

Amira Hasanović

Utvrđiti kvalitet života nakon ugradnje endoproteze kuka te važnost operacijskog liječenja degenerativnih promjena na kuku. Pacijenti za planirane elektine operacije u bolnicu dođu uglavnom pripremljeni, dok je kod pacijenata sa traumom ta situacija sasvim vezana za boravak u bolnici (dijagnostičko-terapijski dio). Medicinska sestra-tehničar, kao član tima, je uključena u proces brige za pacijenta od trenutka njegovog prijema u bolnicu do otpusta. Ona provodi najviše vremena uz bolesnika i može procijeniti njegov fizički, psihički i emocionalni odgovor na zahtjeve liječenja i zdravstvene njege.

Ovaj rad je rađen na osnovu retrospektivnog istraživanja.

Odmah nakon operacije, ovisno o pacijentovom stanju započinje se sa postoperativnim tretmanom (RTG slikanje proteze, provjera lab. nalaza, praćenje količine i sadržaja drena, praćenje općeg stanja pacijenta, vit. parametara), a sve u dogovoru sa ljekarom. Pacijent se što ranije moguće uključuje u fizikalnu rehabilitaciju. Godišnje se u svijetu uradi nekoliko stotina hiljada zamjena oštećenog kuka umjetnim. Kvalitet života pacijenata nakon uspješno obavljene operacije je značajno poboljšan. Kvalitetni biomaterijali, moderna tehnologija izrade endoproteza i napredna operativna tehnika omogućuju brz postoperacijski oporavak te potpun nestanak boli koja je bila prisutna prije operacije. Rehabilitacijom miškulature i povećanim opsegom kretanja u operisanom zglobu vraćaju se mogućnost kretanja i obavljanja svakodnevnih aktivnosti, bez pomoći štake ili štapa, dok se mlađi pacijenti (uz određenja ograničenja) mogu sigurno baviti rekreativnim sportom.

Ključne riječi: endoproteza, kuk

Prediktori stepena životne ugroženosti politraumatizovanih pacijenata predstavljeni gradacionim protokolom jačine povreda

Ademir Spahić

Mehanizam traumatske bolesti predstavlja faktički fiziološki odgovor organizma na stres, a potaknut je fizičkom i psihičkom percepcijom boli, traumatskom destrukcijom tkiva i šokom. Za procjenu težine povrijeđivanja koristi se niz skala kod kojih se na osnovu brojčanog zbroja (numerički sistem), teorijskih činjenica i iskustva procjenjuje težina povrede. AIS (Abbreviated Injury Scale) skala rangira povrede od 1 do 6, gdje su sa 1 obilježene lake povrede, a sa 6 povrede koje se ne mogu preživjeti. Nije dizajnirana za predikciju preživljavanja, utvrđena je na temelju stručnog koncenzusa. ISS (Injury Severity Score) daje numerički opis povreda u sklopu politraume tijela kao cjeline.

Cilj ovog rada je utvrditi prediktivne vrijednosti postojeće skale povreda u odnosu na ISS skalu.

Uzorak je obuhvatao 84 politraumatizirana bolesnika u jednogodišnjem periodu, svih dobnih skupina, oba spola. Ispitanici su bili sa politraumom, penetrantnim i nepenetrantnim povredama, te oni kojima je provedena stabilizacija vitalnih parametara i dijagnostika po protokolu u Klinici urgentne medicine bez obzira na krajnji ishod. Primjenjena je formula kojom je pretvoren AIS u ISS skor gradacionog protokola.

Prosječna dob ispitanika je $40 \pm 17,6$ godina, dominirao je muški spol, a saobraćajni udes je bio vodeći mehanizam povrede. ISS raste sa rastom težine povreda. Proporcija ispitanika koji su prema AIS skali imali manje ili jednako 14 bodova, u odnosu na ISS skalu ima pozitivnu prediktivnu vrijednost.

Proporcija ispitanika sa politraumom koji su imali 15 bodova prema AIS, i <15 prema ISS ima negativnu prediktivnu vrijednost.

Ustanovljeno je da postoji razlika u pouzdanosti između postojećeg protokola i gradacionog protokola jačine povrede (ISS) na utvrđivanju stepena životne ugroženosti kod pacijenata zbrinjavanih u Klinici urgentne medicine.

Ključne riječi: politrauma, trauma skor sistem

Primarno zbrinjavanje povreda i prijeloma sa imobilizacijom

Marina Jakić

Prometne nezgode, padovi i lomovi vrlo često uzrokuju politraume koje iziskuje standardne intervencije ekipe izvanbolničke hitne pomoći. Vrlo bitno je za svakog člana tima da zna postupke kod bilo kojeg od nabrojanih nezgoda. Isto tako izuzetno je bitna edukacija te polaganje tečajeva koji će ubrzati i poboljšati kvalitetu pružene usluge. U izvanbolničkoj hitnoj medicini bitan je mehanizam nastanka ozljede, te prvi pregled kao osnova skrbi za sve osobe koje su doživjele traumatu.

Početna procjena ozljeđene osobe, prvi pregled odnosno FAST pregled, zatim drugi pregled odnosno detaljniji fizikalni pregled ključni su za pružanje prve pomoći, transport te kvalitetni trajni nadzor pacijenta u prijevozu do najbliže bolnice. Do prijeloma kosti ili frakture dolazi zbog djelovanja izravne ili neizravne sile na kost. U radu će biti prikazani načini zbrinjavanja raznih povreda te imobilizacija pojedinih dijelova tijela.

Ključne riječi: povrede, prijelomi, imobilizacija, zadatci medicinske sestre, rad na terenu

Uticaj polena ambrozije na pogoršanje zdravstvenog stanja stanovništva Općine Gradačac

Elvir Peštalić, F.Imširović, I.Omeragić, A.Tokić

Ambrozija (l. *Ambrosia artemisiifolia*) je biljka iz porodice Asteraceae. Na prostoru Bosne i Hercegovine poznata je i pod nazivima: fazanuša, fazanka, limundžik ili partizanka. Veoma je raširen korov u formi jednogodišnje zeljaste biljke koja naraste do 1,5m sa jakim vretenastim korijenom i bujnom vegetacijom. Iz zemljišta uzima veliku količinu hranljivih materija, te značajno smanjuje prinos i kvalitet zasijanih biljnih kultura.

Polen ambrozije je među najjačim alergenima, koji preko sluznice organa za disanje pokreće alergijsku reakciju, izazivajući crvenilo očiju, suzenje, svrab i začepjenje nosa, otežano disanje, kašalj, kihanje, astmu te promjene na koži i poremećaj probave. Ima vrlo nizak prag alergijske reakcije, svega 20 polenovih zrna na 1 m³ zraka. Cvjeta od kraja mjeseca jula do polovine oktobra.

Istraživanja u svijetu pokazuju da 10% ukupnog stanovništva gdje je ambrozija prisutna, „pati“ od lakših i težih oblika njenog djelovanja.

Provedeno je retrospektivno istraživanje prevalencije medicinskih intervencija u SHMP Doma zdravlja Gradačac u mjesecima intenzivnog alergijskog djelovanja polena ambrozije (avgust i septembar 2016 g). Od ukupno 7489 pacijenata, njih 506 (6%) su imali alergijske simptome i zahtijevali su neodložnu medicinsku pomoć. Analizom uzorka (N=506) koji su primili neki od oblika parenteralne terapije, te terapije kiseonikom, a utvrđeno je i njegova struktura koju je činilo n=136 djece (27%), te odraslih n=160 muškaraca (32%) i n=203 žene (40%). Od toga je 7 djece upućeno na hospitalizaciju što iznosi ukupno 1%. Iz istraživanja su izuzeti hronični bolesnici.

Cilj rada je bio dokazati u kolikoj mjeri ova biljka utiče na kvalitet života stanovnika Općine Gradačac, te ukazati na nužnost njenog blagovremenog uništavanja kako ne bi došla u fazu cvjetanja i rasipanja alergogenog polena.

Ključne riječi: ambrozija, alergijska reakcija, hitna pomoć

Prevenција nastanka infekcije i njega centralnog venskog katetera

Emrisela Ombašić

Savremeni pristup liječenja i brige za bolesnike, posebno životno ugrožene, ne može se provoditi bez invazivnih oblika liječenja koji uključuje i centralni venski pristup.

Centralni venski kateter (CVK) istovremeno olakšavaju medicinskom osoblju njegu teških bolesnika, ali istovremeno povećavaju i rizik nastanka infektivnih komplikacija.

Prevenција infekcija povezanih s CVK su veoma bitne u izlječenju i preživljavanju tih bolesnika.

Danas se provodi na različite načine koji uključuju primjenu standardnih mjera zaštite, posebno higijene ruku, pomno uvođenje, održavanje i previjanje CVK.

Nove smjernice preporučuju primjenu katetera impregniranih antibioticima i antisepticima, korištenje prekrivki impregniranih hlorkeksedinom, te korištenje svih drugih unaprijedena tehnike postavljanja i održavanja CVK.

Najvažniju ulogu u prevenciji i ranoj detekciji infekcije ima sestrinska supervizija kao i timski pristup njezi CVK koji se može unaprijediti primjenom propisanih snopova postupak

Ključne riječi: sestrinska supervizija, antibiotici, antiseptici

Snižavanje tjelesne visine kod pacijentica kao pokazatelj osteoporotičnih promjena

Zineta R., Emina H., Jasmina B., Amela Z.

Osteoporoza je metabolička bolest koja za posljedicu ima smanjenje koštane mase, te se može prepoznati, pored skupih dijagnostičkih pretraga, i redovnim mjerenjem tjelesne visine što bi bilo obavezno da se radi u svakom timu porodične medicine.

Revizijom zdravstvenih kartona pacijentica registrovanih u ambulanti porodične medicine V – Mujković polje Doma zdravlja "Dr. Isak Samokovlija" Goražde sa upisanim vrijednostima tjelesne visine u periodu od 5 godina (2013. - 2018.).

Statistički se obrađuje 100 pacijentica starosne dobi od 40. do 65. godina i preko 65 godina, te prosječnim vrijednostima tjelesne visine sa značajnim udjelom smanjenja tjelesne visine u datom periodu.

Osteoporoza kao sve češća bolest kod žena srednje životne dobi u praksi medicinske sestre i uz parametre tjelesne visine može biti dobar indikator liječniku u timu porodične medicine za davanje savjeta i eventualnu terapiju.

Ključne riječi: osteoporoza, tjelesna visina, porodična medicina, tim porodične medicine

Hypothyreosis

Jasmina Mulić

Hipotireoza je poremećaj rada štitne žlijezde nastao kao posljedica smanjenog stvaranja, izlučivanja i djelovanja hormona štitne žlijezde. Hipotireoza se može javiti u bilo kojoj životnoj dobi, ali najčešće se javlja poslije 45 godine starosti. Hipotireoza je bolest čija je prevalenca, danas, u stalnom porastu. Uz Hipotireozu često se razvijaju i druge bolesti od kojih je najčešća Hipertenzija i Hiperlipidemija, zatim depresija i druga oboljenja.

Cilj ovog rada je utvrđivanje broja oboljelih od Hipotireoze i oboljenja koja se najčešće javljaju uz Hipotireozu. Definisane važnosti edukacije pacijenata o pravilnom liječenju.

Istraživanje je zasnovano na retrospektivnoj analizi i statističkoj obradi podataka prikupljenih u JZU Zdravstveni Centar Brčko, Zdravstvena Stanica Brčko, odjel Porodične medicine Tim 12.

U Timu 12 registrovano je 1740 pacijenata od kojih je 76 pacijenata oboljelo od Hipotireoze. Od ukupnog broja pacijenata oboljelih od Hipotireoze, pacijenti su oboljeli i od Hipertenzije 32,68%, Hiperlipidemije 22,8%, duševnih oboljenja 0,6%. Kod 46% pacijenata prisutna je i gojaznost kao posljedica usporenog metabolizma kod Hipotireoze.

Hipotireoza je bolest sa porastom prevalencije u posljednje vrijeme. Kod pravilnog liječenja Hipotireoze najvažnije je pravilno uzimanje lijekova, redovne kontrole kod ljekara, pravilna ishrana i redovna fizička aktivnost.

Ključne riječi: Hipotireoza, edukacija, pravilno liječenje, medicinska sestra-tehničar

Prevenција i tretman hroničnih rana

Irena Nišić

Hronična rana je svaka rana koja ne zarasta u predviđenom vremenskom periodu. Ove vrste rana predstavljaju veliki medicinski, socijalni i ekonomski problem. Da bi ih mogli spriječiti važno je poznavati razlog nastanka rane. Faktori koji utiču na zarastanje rane vezani su za bolesnika, ranu, medicinsko osoblje i resurse domova zdravlja i bolnica. Faktori rizika su mikroangiopatija, neuropatija, trauma, infekcija, loš metabolički status, prethodni ulkus na tom stopalu, itd. Veoma je bitan holistički pristup, a to znači uvijek liječiti pacijenta sa ranom, a ne ranu na pacijentu. Bolesnike sa povećanim rizikom od hroničnih rana treba rano identifikovati i što prije dobro edukovati da svakodnevno obavljaju sve preventivne procedure. Da bi liječenje hroničnih rana bilo uspješno najbolje je maksimalno djelovati na prevenciju i edukaciju bolesnika, porodice bolesnika i zdravstvenih radnika.

Mjere prevencije:

1. Stroga kontrola krvnog pritiska, nivoa šećera i masnoća u krvi,
2. Redukcija pritiska,
3. Skraćivanje vremena pritiska na kritičnu zonu,
4. Povećanje tolerancije na ishemiju,
5. Higijensko-dijetetske mjere,
6. Liječenje osnovne bolesti, i
7. Inspekcija i njega.

Saradnja pacijent-zdravstveni radnik je ključna za uspjeh, jer dovodi do izbjegavanja stvaranja hronične rane i njenih komplikacija (hirurških intervencija, amputacija,...).

Ključne riječi: hronične rane, rane, prevencija, holistički pristup

Ulcerozni kolitis

Suada Crnkić

Ulcerozni kolitis je idiopatska kronična upala ograničena na sluznicu debelog crijeva. Gotovo uvijek uključuje završni dio debelog crijeva, rektum, a može se proširiti i na ostale njegove dijelove. Izgled sluznice debelog crijeva ovisi o aktivnosti i dužini trajanja bolesti. Ulcerozni kolitis se najčešće pojavljuje u odrasloj dobi, između 20. i 40. godine života. Nešto je češći u muškaraca. Etiologija je nepoznata, međutim, postoje etiološke teorije koje povezuju djelovanje faktora okoline, genetike i imunološkog odgovora. Klasični su simptomi proljev, abdominalna bol, gubitak na tjelesnoj težini, febrilnost, simptomi slabokrvnosti (umor i dispneja), anoreksija i sitofobija, mučnina te anksioznost. Proljev obično nije odviše voluminozan, ali zna biti vrlo učestao. Krv je obavezna primjesa, najčešće je izmiješana sa sluzi, a često i s gnojem. Aktivnost bolesti klasificira se kao blaga, umjereno teška i teška, što je od terapijske važnosti. U većine oboljelih od ulceroznog kolitisa dijagnoza se postavlja na osnovi kliničke slike, laboratorijskih parametara i endoskopskog nalaza s histološkom verifikacijom.

Kolonoskopija predstavlja osnovnu dijagnostičku metodu, pri ovoj pretrazi naročito je važna medicinska sestra koja edukacijom pacijenta o pripremi za zahvat i asistiranju pri samom zahvatu omogućuje uspješno i efikasno izvođenje.

Ulcerozni kolitis liječi se medikamentozno ili kirurški. Kvaliteta života bi trebala biti cilj svakog liječenja, a pogotovo liječenja kronične bolesti.

Ključne riječi: ulcerozni kolitis, kronična bolest, kolonoskopija

Hyperthireosis

Alma Adilić

Termin hipertireoza odnosi se na neadekvatno povišenu funkciju štitne žlijezde.

Neki od općih simptoma ove česte bolesti su:

- nervoza,
- ubrzan rad srca,
- povećan apetit,
- nagli gubitak tjelesne težine,
- umor, i
- razdražljivost.

Tačan uzrok pojave hipertireoze nije u potpunosti poznat. Najčešćim uzrokom hipertireoze smatra se Gravesova bolest, poznata još pod nazivom Basedowljeva bolest.

Dijagnozu postavljamo na osnovu laboratorijskih nalaza, odnosno provjere hormona štitne žlijezde i ultrazvuka štitne žlijezde.

Liječenje hipertireodizma uključuje olakšavanje simptoma, kao i farmakoterapiju antitiroidima, terapiju radioaktivnim jodom-131 ili tiroidektomiju.

Ključne riječi: hipertireoza, štitna žlijezda

Glomerulonephritis

Ahmed Zukić

Glomerulonephritis je oboljenje bubrega u kojem stradaju glomeruli. Prema kliničkoj slici dijeli se na sindrom akutnog glomerulonephritisa, hronično-progresivni, brzoprogresivni i perzistentni.

Cilj ovog rada je upoznavanje sa bolesti bubrega glomerulonephritis, a koja se dijeli na nekoliko tipova bolesti.

Akutni proliferativni glomerulonephritis izazivaju stafilokokne infekcije, počinje temperaturom i mučninom, a kod ovog tipa najčešće dolazi do izliječenja.

Hronični glomerulonephritis otkriva se nakon pojave edema i azotemije, a kod neliječenja napreduje do uremije i smrti.

Brzoprogresivni glomerulonephritis, tip je bolesti koji brzo napreduje a javlja se gubitak bubrežne funkcije. Kod neliječenja vrlo brzo uzrokuje smrt.

Proliferativni glomerulonephritis se dijeli na endokapilarni, mezangioproliferativni, fokalni, membranoproliferativni.

Neproliferativni glomerulonephritis dijeli se na:

Glomerulonephritis minimalnih lezija, fokalnosklerozirajući, te membranski glomerulonephritis.

Klinička slika zavisi od tipa bolesti, pa tako kod akutnog proliferativnog oblika dolazi do proteinurije, hematurije, oligurije te hipertenzije, a kod hroničnog koji se kasno otkriva javlja se poliurija, progresivna azotemija te u 50% slučajeva nefrotski sindrom. Dijagnoza se uspostavlja pretragama urina, ultrazvukom, te biopsijom bubrega. U liječenju se primjenjuju kortikosteroidi uz sistematsku terapiju, a kod potpunog prestanka rada bubrega neophodna je hemodijaliza ili transplantacija bubrega.

Metoda koja je korištena obuhvata istraživanje i uporednu sliku podataka iz stručne literature.

Rezultat rada jeste što bolje upoznavanje sa ovom bolesti kroz podatke do kojih smo došli.

Možemo zaključiti da je glomerulonephritis oboljenje koje zahvata glomerule. Postoji nekoliko vrsta ovog oboljenja, od kojih su neke potpuno izlječive dok neke u vrlo kratkom periodu uzrokuju smrt.

Ključne riječi: glomerulonephritis, bubreg, glomerul

Diabetes Mellitus

Zinka Benić

Diabetes mellitus je hronična bolest poremećaja povećanja nivoa šećera u krvi usljed poremećaja rada žlijezde gušterače kada dolazi do potpunog ili djelimičnog prestanka proizvodnje hormona inzulina ili proizvedeni inzulin nije djelotvoran u organizmu.

Cilj rada je upoznavanje i opis diabetesa mellitusa kao česte bolesti savremenog doba, ukazivanje na učestalost pojavljivanja, dobnu i spolnu skupinu koju ova bolest najčešće obuhvata i važnost liječenja i savjetovanja oboljelih.

Metoda korištena u izradi rada je istraživanje stručne literature o bolesti, a statistički podaci izvedeni su iz protokola internističke ambulante u periodu od marta do septembra ove godine.

Razlikujemo nekoliko tipova šećerne bolesti:

- tip 1 - gdje gušterača ne proizvodi inzulin,
- tip 2 - kada je učinak proizvedenog inzulina smanjen, i
- imamo nekoliko rjeđih oblika (trudnički).

Osnovni simptomi bolesti su prekomjerna žeđ, učestalo mokrenje, jaka glad, umor i iscrpljenost, gubitak tjelesne težine, rane koje sporo zarastaju, smanjena koncentracija, češće infekcije nego obično.

Rizični faktori su genetski faktori i porodična anamneza, pretilost, povišen krvni pritisak, tjelesna neaktivnost, faktori okoline. Komplikacije bolesti su akutne (hipoglikemije, hiperglikemije, dijabetička ketoacidoza, dijabetička koma) i hronične (vaskularne mikroangiopatije i makroangiopatije; nevaskularne su neuropatija, mononeuropatija, polineuropatija, dijabetičko stopalo).

Liječenje se provodi lijekovima, savjetovanjima o zdravoj ishrani, tjelesnoj aktivnosti, prestanku pušenja, te redovitoj kontroli. Rezultat rada je upoznavanje bolesti, razlikovanje vrsta bolesti, simptoma i komplikacija bolesti, te načina liječenja i sprečavanja nastanka komplikacija.

Zaključak je da je diabetes mellitus često hronično oboljenje od kojeg oboljevaju muškarci i žene svih dobničkih skupina, ima puno komplikacija koje se moraju redovito liječiti i koje se mogu prolongirati pridržavanjem načina liječenja.

Ključne riječi: Diabetes Mellitus, hronična bolest, gušterača, inzulin

Dijabetičko stopalo

Amra Selmanović

Prema definiciji Svjetske zdravstvene organizacije dijabetičko stopalo je ono stopalo koje je narušenog funkcionalnog integriteta zbog infekcija, rana i razaranja tkiva, te oštećenja živaca i bolesti krvnih žila nogu. Dijabetičko stopalo je skup različitih pojava i poremećaja koji se ispoljavaju na stopalu kod osoba oboljelih od dijabetesa, a posljedica su oštećenja perifernih nerava i krvnih sudova.

Cilj ovog rada je upoznati se sa samom definicijom, te faktorima nastanka dijabetičnog stopala, načinom prevencije i metodom liječenja.

Korišten grafički prikaz dijabetičnog stopala po Wagner-Meggitovoj klasifikaciji.

Rezultat ovog rada je objediniti definiciju, prevenciju i liječenje dijabetičnog stopala.

Možemo zaključiti da je potrebno staviti težište na prevenciju, samopregled, te pregled stopala kod pacijenata oboljelih od Diabetes Mellitusa.

Ključne riječi: Diabetes Mellitus, stopalo

Prevenција nastanka dekubitusa u hirurgiji

Anes Budimlić, Dalila Midžić

Osnovni cilj ovog rada jeste da se što preciznije i detaljnije objasni dekubitus, kao jedan od čestih problema kojeg redovno susrećemo kod mnogobrojnih hospitaliziranih pacijenata.

Jedna od temeljnih pitanja koja će biti obrađena jesu: kako nastaje dekubitus, koji su uzroci nastanka dekubitusa, koje su preventivne mjere, koje su komplikacije dekubitusa, te ono najvažnije, koja je uloga medicinske sestre u prevenciji i liječenju dekubitusa?

Aktivnosti medicinskih sestara i provođenje adekvatne medicinske njege mogu znatno doprinijeti što bržem oporavku oboljelog, te spriječiti nastanak komplikacija dugotrajnog ležanja. Ključne riječi: dekubitus, uzroci, liječenje, komplikacije, prevencija

Trijaža i zbrinjavanje akutnih internističkih stanja

Almira Zulić

Akutna urgentna stanja zbrinjavaju se unutar bolničkih ustanova ili službama hitne medicinske pomoći. Najčešća kardio-vaskularna stanja zbog kojih se pacijenti javljaju u internistički prijem su: angina pektoris, akutni infarkt miokarda, insuficijencija srca s plućnim edemom, te hipertenzivne krize. Od ostalih stanja, najčešća su gastrointestinalna krvarenja, akutni pankreatitisi, metabolički poremećaji, te akutne intoksikacije.

Cilj ovog rada je prikazati učestalost i vrstu akutnih internističkih stanja, te značaj adekvatne trijaže i postupke medicinske sestre u trijaži i zbrinjavanju akutnih stanja.

U radu se revijalno prezentiraju klinički putevi trijaže i zbrinjavanja akutnih internističkih stanja. Također se daje prikaz hitnih internističkih stanja u Prijemnoj ambulanti Klinike za interne bolesti javne zdravstvene ustanove Univerziteti klinički centar Tuzla tokom 2017. godine.

Ključne riječi: akutna internistička stanja, urgentna internistička stanja, trijaža, zbrinjavanje

Jačanja sestrinskih kompetencija u okviru centara za zaštitu mentalnog zdravlja

Sanja Gidumović, Meliha Hrustić, Dijana Nikolić, Ljubica Ćuk, Dejan Milanović

Cilj ovog rada je prikazati rezultate projekta „Jačanja sestrinskih kompetencija u okviru Centara za zaštitu mentalnog zdravlja“, a gdje očekivani ishod jesu ojačane kompetencije medicinskih sestara i tehničara zaposlenih u CMZ-ovima za pružanje kvalitetnijih usluga i pravovremeni pristup korisnicima.

Metodologija rada je podrazumijevala:

1. Tri sastanka radne grupe na nivou entitetskih ministarstava za definisanje sestrinske dokumentacije (sestrinski intervju i anamneza),
2. Dvije edukativne radionice za primjenu sestrinske dokumentacije za 40 učesnika - 40 medicinskih sestara-tehničara iz BiH (38-RS, 54-FBiH i 6-Brčko Distrikta BiH), i
3. Supervizija primjene sestrinske dokumentacije.

Rezultat rada:

1. Skraćeno vrijeme do uspostavljanja konačne dijagnoze i stanja,
2. Spriječeno pogoršanje bolesti.

Sestrinska dokumentacija je veza između utvrđivanja potreba za zdravstvenom njegom, planiranja, pružanja i evaluacije pružene zdravstvene njege.

Ključne riječi: centri za mentalno zdravlje, sestrinske kompetencije

Nasilje u porodici

Vatrić Amira, Pašukan Almedina

Nasilje je namjerna i sistematska upotreba taktike da se održava kontrola i sila u odnosu (dr. Gail Gray, Kanada). Nasilje u porodici je jedan od najrasprostranjenijih problema kako u svijetu, tako i u Bosni i Hercegovini. Broj žrtava nasilja u porodici je u porastu iz godine u godinu.

Nasilje u porodici je bilo koje djelo koje nanosi tjelesnu, duševnu, seksualnu, ekonomsku štetu ili patnju, kao i prijetnje takvim djelima ili propuštanje dužnoga činjenja i pažnje koje ozbiljno sputavaju članove porodice u uživanju svojih prava i sloboda temeljenih na načelu ravnopravnosti u javnoj ili privatnoj sferi života. Podaci nevladinih organizacija, koje se bave sprečavanjem nasilja u porodici i pružanjem zaštite žrtvama porodičnog nasilja u sigurnim kućama i putem SOS telefona, također, pokazuju povećanje broja slučajeva nasilja u porodici.

U Bosni i Hercegovini trenutno ima devet sigurnih kuća, od toga je šest u Federaciji BiH, a tri u bh. entitetu Republika Srpska. Osobe koje su pretrpjele nasilje borave u tim kućama, imaju terapije i generalno mogu ostati do šest mjeseci, ali ima i onih koje ostaju i duže zavisnosti od problema.

Od 2000. godine do danas je bilo 1.708 korisnika. Od osnivanja SOS telefona 2004. godine bilo je više od 10.000 poziva. Danas se obilježava Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama 25. novembra, kojim počinje svjetska akcija "16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama" kao globalna kampanja koju obilježava 1.700 organizacija u preko 100 država svijeta.

Ključne riječi: nasilje, porodica, žrtva

Menadžment agresivnog ponašanja i tehnike prevazilaženja istog

Agnesa Lihovac

Agresija i nasilje su rezultat kompleksne interakcije bioloških, psiholoških i socijalnih faktora. Smatra se da je agresivnost vezana za limbički sistem (amigdala) i frontalne režnjeve. Hipoaktivnost prefrontalno i hiperaktivnost u području amigdala u osoba sklonoj impulzivnoj reakciji tj. agresiji (PET scan). U regulaciji učestvuju serotonin, noradrenalin, dopamin.

Predavanje obuhvata prevenciju i tehnike prevazilaženja i suzbijanja agresivnog ponašanja u cilju pomoći osobi da funkcioniše u socijalnom i zdravstvenom smislu. Pojašnjava uzroke nastanka, faktore koji utiču na napogoršavanje i komplikacije koje donosi nekontrolisano agresivno ponašanje.

Predavanje je rađeno u suradnji sa osobljem CMZ-a JU Doma zdravlja Kantona Sarajevo - Organizacione jedinice Hadžići, na osnovu dugogodišnjem iskustva, elektronskih informacija različitih stranica i portala.

Prevencija se ogleda u samosvijesti osoblja, edukaciji pacijenata, treningu asertivnosti. U slučaju postupanja sa agresivnom osobom treba: pokušati ostaviti dojam smirenosti, aktivno slušanje, govori neprovokativnim i neosuđujućim tonom, govori neutralnim rečenicama (uz konkretno postavljanje granica između osoblja i pacijenta), ukazati poštovanje prema osobi, izbjegavati intenzivan i dug kontakt očima, pokazati da imamo kontrolu nad situacijom (bez autoritarnog stava).

Ljutnja je normalna ljudska emocija koja ima krucijalan značaj za individualni razvoj. Kada je kontrolisana i adekvatno izražena, ljutnja postaje snaga koja nas vodi do rješenja problema i produktivnih promjena.

Jednako tako, ljutnja može da bude destruktivna za pojedinca, kada je izražavamo putem verbalne i neverbalne agresivnosti. Edukacija zdravstvenog osoblja povodom ovog problema kod pacijenata, a u nekim slučajevima i samog osoblja je veoma važna kako bi komunikacija kao bitan segment suradnje sa pacijentima i samog njihovog liječenja bila adekvatna i uspješna. Ključne riječi: agresivno ponašanje, tehnike prevazilaženja, menadžment agresivnog ponašanja, ljutnja

Duševno zdravlje i njegova definicija

Senija Hajdarević – Alić, Fahrudin A. Kulenović

Za svakog čovjeka njegovo pojedinačno zdravlje znači "osjećati se dobro"; za ljekara – to je odsustvo simptoma i kliničkih znakova bolesti; za medicinske sestre-tehničare koje rade u okruženjima gdje imaju ograničene kontakte sa ljudima koji su zdravi, svoje poimanje o zdravlju stiču na radnim mjestima, gdje njihovo radno iskustvo ima snažan uticaj na percepciju zdravlja i bolesti.

Veliki broj ljudi, koji sklope brak u naše vrijeme, razvodi se, a još gore od toga je, da mnogi, nesretno vjenčani – nikad se neće rastati, nego će nastaviti nesretno živjeti. Ako ovome dodamo nesretne odnose između roditelja i djece, sve učenike i studente koji imaju nesretne odnose sa svojim učiteljima i između sebe, pa potom ljude koji su nesretni na poslu i ne vole ga - dobićemo realne, a velike i zabrinjavajuće podatke o broju nesretnih ljudi i nesretnih življenja.

Duševno zdravlje se bazira na skladnim odnosima, te vjerujemo da je prvi problem duševnog zdravlja u svijetu, a dakako i kod nas, da se ne slažemo jedni sa drugima, onako kako bi trebalo, odnosno kako želimo.

Ključne riječi: duševno zdravlje, skladni odnosi

Faktori koji doprinose nastanku depresije kod mladih ljudi

Mejra Hušić

Cilj ovog rada je prevencija i edukacija o depresiji kao poremećaju raspoloženja, kako bi šira populacija bila upoznata istom i znala kako da se pravovremeno obrati za pomoć.

Istraživanje je sprovedeno na studentima prve, druge, treće i četvrte godine dodiplomskog studija, te pete godine postdiplomskog studija. Ukupno je anketirano 410 ispitanika. Studenti su ispitani anketnim listićem, slučajnim odabirom (engl. random sample), dio studenata je ispitan pismenim anketnim listićem, a dio putem online anketnog listića u razdoblju od 18. juna do 2. jula 2018. godine. Anketni listić se sastoji od 16 pitanja i u potpunosti je anoniman.

Istraživanje je rezultiralo cjelokupnom slikom koja nam ukazuje na mentalno zdravlje mladih ljudi. 12% ispitanika nema motivacije da ostvari vlastite ciljeve, što ukazuje na stavove pojedinaca koje je nesvjesno već zahvatio neki oblik depresivnog stanja. 22% ispitanika je nezadovoljno svojim životom. Nezadovoljstvo vlastitim životom faktor je koji najviše doprinosi razvoju depresije naročito kod mladih ljudi koji se nalaze u fazi kreiranja svoje ličnosti i izgradnje svog budućeg života.

Većinu ispitanika čine mlade zdrave jedinke bez nekog psihičkog oboljenja, u ovom slučaju depresije. Nekolicina mladih ljudi je pokazala znakove depresivnog raspoloženja. Glavni faktori za razvoj depresije kod mladih koje je potrebno pratiti su: iskorištavanje slobodnog vremena, motiviranost da ostvare svoje ciljeve, zloupotreba psihoaktivnih supstanci, akumulacija bijesa, odnos prema neizbježnim obavezama, te odnos sa društvenom zajednicom.

Ključne riječi: depresija, mladi

Burn-out sindrom

Danijela Ovcina

Sindrom sagorijevanja na poslu (burnout) je dugotrajni odgovor na hronične emocionalne i međuljudske stresore koji su povezani sa radnim mjestom. Nastaje kao posljedica neusaglašenih odnosa između zaposlenih ljudi s jedne strane i radne sredine, s druge.

Upoznavanje sa burn-outom kao sindromom koji je uvod u psihofizičku neravnotežu, razmatranje burn-out-a kao faktora za manju radnu produktivnost i uticaj burn-outa na zdravstvenu profesiju, te iznalazak opcija za kompenziranje ovog sindroma, suzbijanje i prihvatanje posljedica.

Potrebne informacije za formulaciju ovih teza sam dobila koristeći podatke iz pisane i elektronske literature, suradnjom sa osobljem CMZ-a Organizacione jedinice Novi Grad Sarajevo JU Doma zdravlja Kantona Sarajevo.

Burn-out sindrom je raširena pojava u određenim fazama kod velikog broja zdravstvenih radnika, naročito medicinskih sestara-tehničara. Posljedice burn-out sindroma na zdravstveno stanje osobe su različite i mogu da vode ka težim fizičkim i psihičkim oboljenjima, neophodno je prevenirati burn-out na početku kako bi bili suočeni sa manjim brojem komplikacija i sindroma. Socio-ekonomski faktori su neizbježan faktor u pogoršavanju ovog sindroma.

Neophodno je proširiti rad na polju prevencije, upoznavanje osoblja sa burn-outom, stvarnim značenjem ovog sindroma, mehanizmima preventivnog djelovanja pojedinca i grupe. Zdravstveni radnici moraju raditi na promociji i prevenciji, kao i podizanju nivoa znanja stanovništva vezano za ovu oblast obzirom da je burn-out raširen i u drugim profesijama.

Zdravstveni radnici povodom ovog sindroma imaju ulogu kao profesionalci u prevenciji i liječenju pacijenata i kao osobe koje su podložne razvitku sindroma te koristeći metode samopomoći ulogu da pomognu sebi samima i svojim kolegama, prijateljima.
Ključne riječi: burn-out, sindrom sagorijevanja

Učestalost nasilja među vršnjacima u osnovnim školama na području Općine Vogošća

Ajla Alić

O nasilju među vršnjacima govorimo kada jedno ili više djece uzastopno i namjerno uznemiruje, napada ili povrjeđuje drugo dijete koje se ne može odbraniti.

Cilj istraživanja je utvrditi problem i pojavne oblike nasilja u osnovnim školama na području Općine Vogošća.

Istraživanje je provedeno anonimno, korištenjem ankete od 11 pitanja. Ukupan uzorak je N=409, od čega je 176 (43%) djevojčica, te 233 (57%) dječaka. Uzorak su činili učenici od V do VII razreda.

Analizom rezultata utvrđeno je da od ukupnog broja ispitanih njih 27% osjeća nesigurnost u školi, dok je 83% učenika primijetilo neki oblik nasilja u svom okruženju. Provedeno istraživanje ukazuje na prisutnost nekog oblika nasilja među vršnjacima.

Prepoznavanjem, zaustavljanjem i sprječavanjem nasilja pružamo djeci pomoć da prevladaju posljedice nasilja, šaljemo im jasnu poruku da nam je njihova dobrobit važna i da živimo u društvu koje ne toleriše nasilje ni u kojem obliku. Navedeno se može provoditi kroz edukaciju učenika, roditelja i nastavnika, a izradom preventivnih programa na nivou lokalne zajednice.

Ključne riječi: vršnjačko nasilje, prevencija

Zdravlje adolescenata

Emira Šetkić

Adolescencija je u biti definisana kao period između djetinjstva i odrasle dobi tokom kojeg se proces rasta i razvoja brzo razvoja. Tokom ovog perioda individua prolazi kroz psihičke, fizičke i socijalne promjene. Uloga medicinske sestre-tehničara u radu sa adolescentima je višestruka: pomoć i savjet u vezi zdravstvenog problema, savjeti vezani za seksualno prenosive bolesti i kontracepciju, savjeti za emocionalne i lične probleme. Bitno je akcenat staviti na povjerenje između medicinske sestre-tehničara i adolescenta. Potrebno je obratiti pažnju i razraditi direktive za promociju zdravlja adolescenata, a to su: mjere zaštite, bezbjednost, ishrana i vježbanje, porodična historija, lijekovi i alergije.

Edukacija zdravstvenog kadra koje će znati: navesti znakove normalnog rasta i razvoja, znati tehnike emocionalnog savjetovanja, savjetovati adolescente za STD faktore, narkomaniju, kontracepciju, shvatiti važnost povjerenja kod adolescenata i pružiti adekvatnu psiho-socijalnu podršku.

Potrebne informacije za formulaciju iznesenih teza u ovom radu dobila sam koristeći različitu elektronsku literaturu, višegodišnje lično znanje i iskustvo u radu u školskom dispanzeru, kao i iskustva kolegica i kolega iz školskih dispanzera JU Doma zdravlja Kantona Sarajevo.

Edukacija donosi ubjedljivo i vrlo lako vidljivo pozitivne rezultate. Potrebno je uticati na adolescenta u smjeru jačanja samosvjesti, samopouzdanja i potrebe za znanjem.

Rezultati donose poboljšan kvalitet života adolescenta u smislu: dobra komunikacija sa roditeljima i okruženjem, pojačano samopoštovanje i samopouzdanje, misli koje teže boljoj budućnosti i razmišljanja o budućnosti uopšte, traženje pomoći za rješavanje problema od adekvatnih osoba.

Neophodno je proširiti rad na polju prevencije, kako bi suzbili raširenost faktora na koje se može uticati kao što su gojaznost, pušenje, konzumiranje opojnih sredstava, rano stupanje u seksualne odnose, promiskuitet u adolescentskoj dobi itd. Medicinska sestra-tehničar prije svega mora biti osposobljena da radi kao edukator ove populacije, grupa zdravih adolescenata, članova porodice adolescenata i svojih bliskih suradnika.

Ključne riječi: adolescencija, prevencija, komunikacija

Psihološki aspekti pacijenata na hemodijalizi

Irijo Čorović

Anksioznost kao primarni simptom obuhvata sva stanja neodređenog straha i psihičke poremećaje gdje je strah dominantan. Svi pacijenti na dijalizi imaju anksioznost kao samostalan fenomen ili u sklopu drugih bolesti. Anksioznost je samostalna, somatizovana u sklopu drugih mentalnih oboljenja i potencirana kognitivnim oštećenjima. Strukturisana anksioznost uz depresiju daje presuicidni rizik.

Ovaj rad ima za cilj da pomogne u prepoznavanju psiholoških problema pacijenata na hemodijalizi, te da pruži informacije i smjernice koje bi mogle pomoći medicinskom osoblju kao i porodicama oboljelih, te samim pacijentima u prevazilaženju određenih psiholoških problema.

U ovome radu vršena je metoda deskripcije, komparacije, kao i metoda opservacije nakon višegodišnjeg obavljanja poslova medicinskog tehničara na odjelu za hemodijalizu.

Kao rezultat ovoga rada bit će navedeni i opisani psihološki problemi sa kojima se susreću pacijenti dijalize, njihova rodbina, kao i osoblje koje radi sa pacijentima na hemodijalizi.

Pacijenti koji idu na hemodijalizu razvijaju novi identitet i osjećaj sebe. Ovo novo psihološko-emocionalno stanje pokazuje da je pacijent postao svjestan novog sklopa okolnosti, neizvjesne budućnosti, zahtjevima bolesti, zavisnosti o mašinama, lijekovima i uslugama zdravstvenog tima. Otkriveno je da sama percepcija o bolesti, ukoliko je negativna, može da smanji stopu preživljavanja, dakle pacijenti koji su lakše prihvatili psihički svoju bolest imaju veću šansu preživljavanja.

Tretman dijalize može u značajnoj mjeri produžiti životni vijek pacijenata, ali je doveo i do smanjene kvalitete života, ograničavanja lične slobode i kontrole.

Ključne riječi: anksioznost, hemodijaliza

Savjetovanje, testiranje i riziko faktori klijenata u DPST savjetovalištu Zavoda za javno zdravstvo Tuzlanskog kantona

Alisa Džindo, Selma Azabagić, Lejla Hasanović

Cilj ovog rada je prikazati osnovne principe DPST savjetovališta, ciljeve savjetovanja, testiranje i kontrole HIV infekcije. Utvrditi riziko faktore i mjere zaštite od prenosa infekcije.

Na osnovu podataka DPST savjetovališta Zavoda za javno zdravstvo Tuzlanskog kantona izvršena je retrospektivna analiza savjetovanja i testiranja klijenata u periodu 2013-2017. godine.

Aktivnosti u DPST centru podrazumjevaju savjetovanja prije testiranja, testiranje na HIV i savjetovanje poslije testiranja. U petogodišnjem periodu u DPST javilo se 1.531 klijent, od čega su 75% muškarci. Klijenti su najčešće samci (77%), a osnovni razlog dolaska u DPST je nezaštićen seksualni odnos (93%) kao vodeći registrovani oblik rizičnog ponašanja. Seksualna opredijeljenost klijenata je u najvećem broju heteroseksualna 56%, i pripadaju općoj populaciji, MSM (muškarac sa muškarcem) populacije je 3%, IDU (intravenski korisnici droga) 41%. U periodu praćenja registruje se jedna HIV pozitivna osoba.

Testiranje i savjetovanje sigurno će pomoći da se osobe u riziku suoče i oslobode strahova i dvojbi vezanih uz rizike kojima su mogli biti izloženi u prošlosti. Uz stručnu pomoć savjetnika, svaki pojedinac može pronaći vlastiti način zaštite i nošenja s rizicima. Testiranje omogućava rano otkrivanje infekcije, pravovremeno liječenje i brigu za oboljele i sprječava nehotično širenje infekcije na druge. Rano započeto liječenje je uspješnije i eliminiše ili smanjuje eventualne komplikacije bolesti.

Ključne riječi: DPST savjetovališta, riziko faktori, savjetovanje i testiranje na HIV

Zdravstveni tehničari u sistemu zdravstva na Tuzlanskom kantonu u periodu od 2007. do 2017. godine

Lejla Hasanović, Amila Slijepčević

Cilj ovog rada je prikazati kretanje broja zdravstvenih tehničara zaposlenih na području Tuzlanskog kantona u periodu od 2007. do 2017. godine.

Prema podacima Zavoda za javno zdravstvo Tuzlanskog kantona iz Izvještaja o organizacionoj strukturi i kadrovima zaposlenih u zdravstvu izvršena je retrospektivna analiza o kretanju broja zaposlenih zdravstvenih tehničara u periodu od 2007. do 2017. godine.

Na području Tuzlanskog kantona broj zaposlenih zdravstvenih tehničara u ukupnom broju zaposlenih u zdravstvu u desetogodišnjem periodu je iznad 48%. Registruje se porast zaposlenih zdravstvenih tehničara VSS sa 1,3% na 5,9% u ukupnom broju zaposlenih u zdravstvu i smanjen broj zaposlenih zdravstvenih tehničara SSS sa 45,3% na 41,6%. Naročito smanjen broj zaposlenih u 2017. godini u odnosu na 2007. godinu evidentira se u starosnoj dobi do 34 godine (24%). Prosjek zdravstvenih tehničara na području Tuzlanskog kantona iznosi 562/100.000 stanovnika. Prosjek Europske unije za 2011. godinu je 836 zdravstvenih tehničara na 100.000 stanovnika. U Republici Hrvatskoj je taj broj iznosio 579 medicinskih sestara-tehničara na 100.000 stanovnika, a u BiH iznosi 495/100.000.

Kako bi dostigli prosjek Evropske unije od 836 zdravstvenih tehničara na 100.000 stanovnika, trebali bismo povećati trenutni broj medicinskih sestara i tehničara za više od 50% i zadržati mlade unutar BiH. Međutim, ti pokazatelji zavise od ekonomske razvijenosti zemlje i bruto nacionalnog proizvoda.

Dobna struktura zdravstvenih tehničara zaposlenih u zdravstvenom sistemu je preko 50% u starosnoj skupini preko 45 godina, dok je zastupljenost mlađih dobnih skupina u ukupnom broju zaposlenih u opadanju.

Ključne riječi: broj i struktura zdravstvenih radnika, zdravstveni tehničari, Tuzlanski kanton

Epidemiološke i kliničke posljedice neprovedene imunizacije na epidemiju Rubeole u Gradačcu 2010. godine

Elvir Peštalić, S. Sivić

Rubeola je zarazna virusna bolest za koju su karakteristični limfadenopatija, osip, te ponekad kratkotrajni blagi opći simptomi. Infekcija virusom rubeole u ranom stadiju trudnoće može dovesti do pobačaja, mrtvorodenja ili kongenitalnih anomalija. Dijagnoza se obično postavlja na osnovi kliničke slike. Liječenje u većini slučajeva nije potrebno. Cjepivo je učinkovito u prevenciji bolesti.

JZU Dom zdravlja Gradačac tokom ratnog perioda od 1992.-1995. godine, je tretirao pacijente, uslijed nedostatka cjepiva, samo cjepivom protiv morbila.

Provedeno je retrospektivno istraživanje prevalencije pojave zaraznih bolesti higijensko-epidemiološke službe JZU Doma zdravlja Gradačac. Od ukupno 245 prijavljenih zaraznih bolesti u 2010. godini u njih 70 (28,57 %) je klinički i serološki potvrđena rubeola. Analizom uzorka (N=70) utvrđena je i njegova struktura koju je činilo odraslih N=33 muškaraca (13,46%) i N=37 žene (15,10%). Od toga je oboljelo 4 trudnice (1,63%), od kojih su dvije (0,81%) morale prekinuti trudnoću. Iz istraživanja su bili izuzeti pacijenti kojima nije pisana prijava zarazne bolesti.

Cilj ovog rada je dokazati u kolikoj je mjeri netretiranost cjepivom protiv rubeole uticalo na zdravstveno stanje stanovnika Općine Gradačac, kao i nužnost provođenja redovnog kalendara imunizacije.

Ključne riječi: cijepljenje, rubeola, abortus

Morbili Rubeola Parotitis vakcina i autizam

Aida Halilović

Ova studija je rađena revizijom zdravstvenih i vakcinalnih kartona djece koja su vakcinisana i revakcinisana vakcinom MRP (morbili, rubeola i parotitis). U studiji su obrađeni kartoni od 400 djece, i to: 2016. vakcinacijom, te 2010., 2009. i 2006. vakcinacijom i revakcinacijom. Iz svakog godišta po 100 kartona. Sva djeca se liječe u Domu zdravlja Konjic. Cilj rada ove studije je utvrditi da nije bio zabilježen nijedan slučaj autizma nakon primjene vakcine MRP, te koliki je značaj ove vakcine u prevenciji oboljenja rubeole. Jedan od glavnih ciljeva jeste istaknuti mogućnost potopne eliminacija oboljenja morbila, rubeola i parotitisa putem blagovremene vakcinacije, te ukazati na ozbiljnost bolesti koje se uspješno sprječavaju vakcinacijom; prenijeti svoja saznanja putem ove studije zdravstvenim radnicima i potaknuti ih da budu izvor ispravnog informisanja o vakcinama.

Povodom revizije ove studije obrađeno je 400 kartona vakcinacije i zdravstvenih kartona. Izračunat jesam procenat po godištim, procenat vakcinacije i revakcinacije MRP vakcina, te je sačinjena usporedba vakcinisanih MRP vakcinom i povezanost sa autizmom.

Prilikom revizije kartona ove studije i na osnovu obrađenih 400 kartona, izdvojili smo samo jedan slučaj autizma. Mladi bračni par koji je visoko obrazovan, ima troje djece, koje su obrađeni u ovoj studij. Svi su potpuno vakcinisani i revakcinisani. Prvo dijete ima razvojni poremećaj-autizam koji nije posljedica vakcinacije nego činjenice da je majka djeteta u prvom tromjesječju trudnoće prebolovala rubeolu. Rubeola je blaga bolest s rijetkim komplikacijama, može proći gotovo neopaženo, izuzev u slučaju zaraze trudnice tada dolazi do trajnih oštećenja ploda.

Na osnovu revizije kartona ovom studijom i prikupljenih podataka zaključeno je da nema uporišta za tvrdnje o povezanosti između MRP vakcine i autizma. Medicina zasnovana na dokazima je osnovni princip od kojeg treba polaziti kada govorimo o potrebi i ispravnosti prevencije vakcinacije u Bosni i Hercegovini.

Ključne riječi: morbili, rubeola, parotitis, MRP vakcina, vakcinacija, autizam

Epidemija MUMPS-a u Gradačcu u 2012. godini i njene posljedice na reproduktivno zdravlje

Elvir Peštalić, I. Omeragić, F. Imširović, A. Tokić

Mumps (Parotitis epidemica) je akutna, zarazna virusna bolest s karakterističnim povećanjem i bolnošću žlijezda slinovnica, najčešće parotida. Komplikacije mumpsa su orhitis, meningoencefalitis i pankreatitis. Dijagnoza se obično postavlja na osnovi kliničke slike, a liječenje je potpuno. Cjepivo protiv mumpsa je vrlo učinkovito. Uzročnik mumpsa je paramiksovirus, a prenosi se slinom i kapljičnim putem. Virus vjerojatno ulazi u organizam kroz sluznicu nosa ili usta, a u slini se može naći i šest dana prije otoka slinovnica. Također se može naći u krvi, urinu i likvoru, ako je došlo do zahvaćanja CNS-a. Nakon preboljene bolesti, obično ostaje trajna imunost.

JZU Dom zdravlja Gradačac je u periodu od 1992.-1995. godine tretirao pacijente, usljed nedostatka cjepiva, samo sa cjepivom protiv morbila.

Urađeno je retrospektivno istraživanje prevalencije pojave zaraznih bolesti u higijensko-epidemiološkoj službi JZU Dom zdravlja Gradačac u 2012. godini. Od ukupno 129 prijavljenih zaraznih bolesti u 2012. godini u njih 38 (29,45%) je klinički potvrđen MUMPS. Svih 38 oboljelih nije primilo cjepivo protiv MUMPS-a. Analizom uzorka (N=38) je utvrđena i njegova struktura. Čini je odraslih muškaraca N=28 (73,68%) i žena N=10 (26,31%) od ukupnog broja prijavljenih zaraznih bolesti.

Kvalitativnom analizom oboljelih od MUMPS-a tokom epidemije 2012. godine, a koja je rađena 2018. godine, (pregled zdravstvene dokumentacije-zdravstveni kartoni), utvrđeno je da je njih 7 muškaraca ili 5,42% imalo epididimoorhitis (kao komplikaciju), nakon čega je utvrđeno da od toga njih 5 muškaraca ili 3,87% živi u braku koji je proglašen sterilnim.

26. do 28.10.2018. godine, hotel PARK Vogošća

Cilj rada je dokazati u kojoj mjeri po stanovništvo jedne Općine može negativno uticati neprovođenje redovne imunizacije MMR-om.

Ključne riječi: MUMPS, sterilitet, cjepivo

Karakteristike liječenih pacijenata sa SY Influenzae u Klinici za zarazne bolesti koji su imali potrebu za mehaničkom ventilacijom

Raza Smajić, Amira Zonić, Hedija Hodžić

Virus influence posebno tip AH1N1 izaziva visoko kontagioznu respiratornu infekciju. Virus ima izrazit afinitet prema plućnom tkivu i često izaziva primarnu virusnu pneumoniju kao uvod u tešku respiratornu insuficijenciju posebno kod osoba starije životne dobi i sa udruženim komorbiditetima. Pacijenti sa teškom respiratornom insuficijencijom u većini slučajeva imaju potrebu za mehaničkom ventilacijom.

Cilj rada je prikazati karakterisitike liječenih pacijenata sa SY Influenzae u Klinici za zarazne bolesti UKC Tuzla koji su imali potrebu za mehaničkom ventilacijom, utvrditi faktore rizika koji su mogli imati uticaj na težinu infekcije i sam ishod bolesti i utvrditi komplikacije koje su nastale kao posljedica infekcije virusom influence AH1N1.

Istraživanje je provedeno u Klinici za zarazne bolesti UKC Tuzla. Retrospektivnom analizom obuhvaćeno je 10 pacijenata (od ukupno 134) koji su zbog potreba za mehaničkom ventilacijom premješteni u Kliniku za anesteziju i reanimaciju UKC Tuzla. Podaci su dobijeni iz historija bolesti. Kriterijumi za uključivanje u istraživanje podrazumjevali su postojanje oboljenja sličnog gripu na osnovu definisanih kriterija Svjetske zdravstvene organizacije (uključujući respiratornu insuficijenciju), kliničke simptome, biohemijske parametre i MEWS score-a.

Za procjenu težine stanja paraćeni su: respiratorna ugroženost, saturacija kisikom mjerena puls oksimetrom, znaci dehidracije i šoka, brza progresija bolesti, MEWS score.

U periodu od januara do kraja aprila 2018. godine u Klinici za zarazne bolesti UKC Tuzla liječeno je 134 pacijenta sa SY Influencae od kojih je 10 pacijenata liječeno u jedinici intenzivne njege (JINJ) i imalo potrebu za mehaničkom ventilacijom. Starosna struktura liječenih pacijenata u JINJ je bila od 32-82 godine. Od ukupnog broja liječenih pacijenata osam je imalo jedan ili više udruženih komorbiditeta. Kod svih pacijenata kao posljedica infekcije virusom influence razvila se jedna ili više teških komplikacija bolesti. Kod sedam pacijenata izolovan je virus influence tip AH1N1, kod jednog pacijenta virus tip B, a kod dva pacijenta nije bilo mikrobiološke potvrde izolovanog uzročnika influence. Potvrda infekcije utvrđena je PCR metodom brisa nasofarinksa. Dužina hospitalizacije iznosila je od 12-102 dana. Smrtni ishod nastupio je kod četiri pacijenta (40%).

Ključne riječi: Influenca, Klinika za zarazne bolesti, mehanička ventilacija

Zadovoljstvo pacijenata pruženim uslugama u toku tretmana u JU Zavod za bolesti ovisnosti Kantona Sarajevo

Magbula Grabovica, Dubravko Vaniček

Zadovoljstvo pacijenta pruženim uslugama u zdravstvu je jedan od pokazatelja njihovog kvaliteta i koristi se kao indikator kvaliteta. Nekada je zadovoljstvo bilo povezano isključivo sa kliničkim ishodima, povredama, padovima i/ili smrću. Danas pojam zadovoljstva uključuje mnoge druge varijable, nepovezane sa samim ishodom bolesti. Pacijentovo zadovoljstvo uključuje elemente subjektivnosti, očekivanja i percepcije. Za kvalitetnu zdravstvenu njegu odgovorne su medicinske sestre koje prepoznaju potrebe i očekivanja pacijenta i prilagođavaju ih realnim, što ne znači da pacijenta treba ohrabriti na niska očekivanja jer ona smanjuju zadovoljstvo.

Cilj rada je ispitati zadovoljstvo pacijenata pruženim uslugama u toku hospitalizacije, utvrditi zadovoljstvo radom medicinskih sestara i ljekara, te utvrditi razliku zadovoljstva pacijenta s obzirom na dob, spol, obrazovanje, dužinu i broj hospitalizacija.

Istraživanje je provedeno u periodu april/juni 2017., anketirano je 60 hospitaliziranih pacijenta, koristeći modificirani upitnik „Hospital Consumer Assesment of Healthcare Providers and Systems“, prema uputama Agencije za kvalitet i akreditaciju u zdravstvu FBiH.

Ocjena od strane pacijenata je visoka, pacijenti su izjavili da su zadovoljni radom medicinskih sestara-tehničara, uz neznatno nižu ocjenu rada ljekara. Zadovoljniji su pacijenti koji se prvi put liječe, dok su muškarci ti koji su zadovoljniji. U grupi preovladavaju pacijenti sa srednjim obrazovanjem.

Mjerenje zadovoljstva je pokazatelj nivoa zadovoljstva potreba i očekivanja pacijenta, što doprinosi identifikaciju prednosti i nedostataka u radu zdravstvenih profesionalaca.

Ključne riječi: zadovoljstvo pacijenta, zdravstvena njega, kvalitet

Patohistološka verifikacija bioptata u cilju otkrivanja karcinoma prostate na području Zeničko-Dobojskog kantona

Jasmina Marušić, Miralem Isaković, Rusmir Bahtić

Karcinom prostate je jedan od najčešćih malignih bolesti kod muške populacije. Pojavljuje se isključivo kod muškaraca starijih od 50 godina.

Cilj studije je prikazati prevalencu karcinoma prostate na području Zeničko-dobojskog kantona u periodu od 01.01.2014. do 31.12.2017. godine. Istražiti broj oboljelih od karcinoma prostate podvrgnutih operativnom tretmanu radikalne prostatektomije, kao i prikazati broj otkrivenih karcinoma prostate patohistološkom obradom kod operisanih pacijenata sa uputnom dijagnozom benigna hiperplazija prostate na Odjeljenju za urološke bolesti Kantonalne bolnice Zenica.

Analizirani podaci su uzeti iz Protokola Odjeljenja za urološke bolesti Kantonalne bolnice Zenica. Radi se o retrospektivnoj komparativnoj studiji, koja je obuhvatila 3026 pacijenata koji su hospitalizirani na odjelu urologije Kantonalne bolnice Zenica od čega su 82 pacijenta ili 2,7% pacijenata podvrgnuti prostatektomiji.

Ukupan broj urađenih biopsija za četiri godine iznosio je 1445, a broj patohistoloških potvrđenih karcinoma prostate je iznosio 416 ili 28,78% od ukupno urađenih biopsija. Najveći broj je u 2017. godini sa 30,54% ili 113 patohistoloških dijagnosticiranih karcinoma prostate, kada je i urađen najveći broj biopsija prostate sa ukupnim brojem od 370. Stopa prevalencije karcinoma prostate u Zeničko-dobojskom kantonu pokazuje da se broj oboljelih iz godine u godinu povećava te da karcinom prostate znatno prednjači u odnosu na druge karcinome urotrakta sa ukupnim brojem oboljelih od 449 ili 52,33%.

26. do 28.10.2018. godine, hotel PARK Vogošća

Sa benignom hiperplazijom prostate upućeno je 1035 pacijenata, od toga patohistološkom pretragom kod 31 pacijenta dijagnosticiran je karcinom prostate.

Stoga možemo zaključiti da sa brojem povećanih pretraga u smislu skrining testova i povećanog broja uzoraka biopsija prostate povećan je i broj patohistoloških dijagnoza karcinoma prostate.

Ključne riječi; karcinom prostate, patohistološka verifikacija, biopsija, prostatektomija

Da li trebamo zaboraviti i biti zaboravljeni?

Pašukan Almedina, Vatrić Amira, Sarić Nihad

Danas, u poslijeratnom periodu u našoj BiH, smo struka koja smo zanemarena, izgubili smo bitnost, zbog male plate smo obezvrjeđeni, u zdravstvenom sistemu smo nevidljivi, jer naše usluge nemaju cijenu. U ratu smo bili bitni, svi su nas tražili, svi su prema nama pružali ruke. Bili smo važna karika u zdravstvenom sistemu, menadžerima, narodima i pojedincima. Tad smo u teškim ratnim uslovima, u najtežim momentima, bili jedina utjeha za ranjenog pacijenta, za uplakane roditelje, bolesne i iznemogle. Sate, i sate, i dane, smo provodili uz pacijente. U ratu bili smo TU. Tad smo bili mladi, odgovorni radnici, majke svojoj djeci, žene boraca, kćerke roditeljima, sestre braći i sestrama, dobre komšinice, dobre prijateljice i medicinske sestre-tehničari. Trebalo je puno uloga u tom periodu ispoštovati i ispuniti, a svi su to od nas očekivali. Ovo je priča o medicinskoj sestri koja je sa predanošću i ogromnim entuzijazmom neumorno radila i radi sa pacijentima i pruža im ono najbolje. Ogromna je njena ljubav prema ljudima. Imala je sreću da je primijećeno i zabilježeno njeno nesebično zalaganje, žrtvovanje i predanost narodu i Bosni i Hercegovini. Njen moto je: „Činiti drugima dobro, održati zadanu riječ, naučiti druge, oprostiti greške“. Sestrinstvo u Bosni i Hercegovini ima svoju historiju i ima istaknute pojedince. Mi ćemo nestati ali ova će priča ostati.

Ključne riječi: rat, sestrinstvo

Zbrinjavanje pacijenata u ambulanti za antirabičnu zaštitu

Raza Aljukić, Lejla Hasanović

Cilj rada je prikazati put zbrinjavanja pacijenta u ambulanti za antirabičnu zaštitu, način provođenja postekspozicijske antirabične zaštite, te broj i strukturu ugruženih pacijenata od strane životinje u periodu 2013.-2017. godine.

Urađena je retrospektivna analiza podataka u ambulanti za antirabičnu zaštitu Zavoda za javno zdravstvo Tuzlanskog kantona u periodu 2013.-2017. godine.

U ambulanti za postekspozicijsku antirabičnu zaštitu Zavoda za javno zdravstvo Tuzlanskog kantona, u periodu 2013.-2017. godine, pregledano je 2.200 pacijenata sa ozljedama nanešenim od strane domaćih i divljih životinja. Registrovano je 85,2% ugriza nanešeno od strane psa, 10,7% od strane mačke i 4,1% od strane ostalih životinja.

Prema spolnoj strukturi povrijeđenih više je registrovano osoba muškog spola 57,4%. Postekspozicijska antirabična zaštita aplicirana je kod 218 (10%) pacijenata. U petogodišnjem periodu bjesnoća je utvrđena kod jedne životinje.

Potrebno je provoditi redovne promotivno edukativne aktivnosti o značaju i načinu prevencije zaraznih bolesti, naročito od antropozoonoza gdje se nalazi i bjesnoća. Edukacija pacijenata od strane medicinske sestre, kao člana tima, koja je prva u kontaktu sa povrijeđenim od strane životinje, predstavlja polaznu tačku o podizanju svijesti pacijenata o značaju ove bolesti, o važnosti veterinarskog nadzora nad životinjom, načinima sprečavanja i širenja bjesnoće među domaćim i divljim životinjama.

Ključne riječi: postekspozicijska antirabična zaštita, zbrinjavanje pacijenata u ambulanti za antirabičnu zaštitu

Priprema laboratorija u cilju akreditacije ISO 17025

Jusuf Hasanović, Alisa Džindo, Merisa Osmanović, Zilha Jusić, Sunčica Iveljić

Akreditacija je formalni postupak u kojem mjerodavno tijelo daje formalno priznanje o osposobljenosti laboratorija za provođenje specifičnih vrsta pretraga. Akreditacija predstavlja instrument kojim se ostvaruje povjerenje u kompetentnost na bazi međunarodnih standarda. Nakon završene edukacije iz oblasti uspostave sistema kvalitete u mikrobiološkom i hemijskom laboratoriju uz pomoć facilitatora od strane BATE, pripremljena su laboratorije za akreditaciju.

Vođenje zapisa o opremi, umjeravanju i validiranju, te servisima instrumenata traži dodatni angažman od svih zaposlenika. To se ubraja i vođenje brige o potvrđenim referencijskim tvarima i uzorcima, sljedivosti postupka ispitivanja i dokumentaciji koja prati uzorke što spada u obim posla laboratorijskih tehničara.

U toku akreditacije potreban je angažman i podrška menadžmenta, facilitatora i osoblja kako bi postigli pozitivne rezultate na uspostavi sistema kvalitete. Primjena standarda 17025 vodi razvoju usluga, poboljšanju kvalitete, kontinuiranom razvoju i unapređenju radi dostizanja najviših stručnih standarda profesionalne kompetentnosti, predani rad zaposlenika na kraju je rezultirao značajnim priznanjem- dodjelom akreditacije.

Uvođenje upravljanja kvalitetom i akreditacija medicinskih laboratorija je imperativ za kvalitetu zdravstvene zaštite jer omogućuje sigurnu i kvalitetnu uslugu, zadovoljstvo pacijenta, smanjuje rizik od nepovoljnih događaja te povećava konkurentnost na slobodnom tržištu zdravstvenih usluga i kompatibilnost u EU.

Ključne riječi: akreditacija, ISO 17025, laboratorija

Njega pacijenata sa tranzitornom ishemijskom atakom (TIA)

Meliha Hebibović

Pojam tranzitorna ishemijska ataka (TIA) označava nastanak fokalne ishemije mozga sa popratnim motoričkim deficitom koji se povlači za manje od 1 sat. Dijagnoza se postavlja klinički. Rizik od moždanog udara smanjuju karotidna endarterektomija, antiagregacijski i antikoagulacijski lijekovi (varfarin), ovisno o uzroku simptoma (vrsti TIA-e). TIA odgovara ishemičnom moždanom udaru u svemu osim što simptomi traju manje od 1 sata, kod mnogih TIA i manje od 5 minuta. Definicija je klinička i još uvijek se o njoj raspravlja, no obzirom da se deficit povlači za manje od 1 sata moždani udar nije dijagnoza koja će odgovarati ovom poremećaju. Češće se javlja kod starijih ljudi, a značajno povećava rizik za nastanak moždanog udara, unutar 24 sata od pojave simptoma TIA-e.

Cilj i svrha rada je ukazati na učestalost pojave tranzitorne ishemijske atake, te značaj i uloga medicinske sestre/tehničara u tretmanu i njezi oboljelih pacijenata.

Korištena je dostupna relevantna literatura.

Rezultati rada su definicija, učestalost, značaj pravovremenog otkrivanja i dijagnosticiranja datog problema.

Zaključujemo da je neophodno usvojiti teorijska i praktična znanja vazano za tranzitonu ishemijsku ataku, kao i nove dijagnostičke metode utvrđivanja sigurnih znakova bolesti, te evaluacija sestrinskog plana njege oboljelih pacijenata radi poboljšanja kvaliteta života pacijenata nakon preležane bolesti.

Ključne riječi: TIA, dijagnostika

Instrumentiranje klasične i laparoskopske holeciste

Emira Gakić

Biti medicinska sestra-tehničar je najljepši i najhumaniji poziv. Da bi ste radili taj posao morate ga i voljeti. Malo se zna o stvarnom obimu i uopšte poslu sestre instrumentarke-stres, strah i neizvjesnost prati svaku instrumentarku bez obzira na godine staža. Instrumentari imaju vrlo važnu ulogu pri izvođenju operacija, od pripreme pacijenata i instrumenata, do asistiranja hirurzima. Medicinska sestra instrumentarka ima važnu ulogu u operacijskom timu. Ona je ta sa kojom počinje i završava rad u sali.

Korišten je test pomoću već konstruiranih pitanja, te se anketiranje provodilo individualno.

Anketa je sprovedena u operacionoj sali Opće bolnice Konjic, te su anketne listiće popunjavale sestre instrumentarke sa različitim godinama staža i iskustva u operacionoj sali.

Instrumentiranje klasičnim operacijama zahtjeva poznavanje osnovnih hirurških instrumenata i znatno se razlikuje od instrumentiranja laparoskopskim operacijama. Operacione sale kao mjesta od krucijalnog značaja u zdravstvenim ustanovama, mjesta u kojima se odigravaju najzahtjevniji hirurški zahvati od kojih bukvalno zavisi život čovjeka, u svakom momentu moraju da budu spremne i opremljene maksimalno kako sa tehničko-tehnološkim pomagalima tako i stručnim i edukovanim kadrom. Ključne riječi: instrumentiranje, klasična i laparoskopska holecista

Palijativna njega u kućnim uslovima

Sedina Hodžić, Elvedina Ahmetašević

„Palijativna njega je pristup kojim se bolesnicima suočenim sa smrtonosnom bolešću i njihovim bližnjima unapređuje kvalitet života. Čini se to kroz olakšavanje simptoma sredstvima ranog otkrivanja, procjene i liječenja bola, te kroz olakšavanje ostalih psihičkih, psihosocijalnih i duhovnih problema.“ – Svjetska zdravstvena organizacija

Cilj palijativne njege je ukloniti ili ublažiti neugodne simptome: fizičke (bol), duhovne i ekonomske. Nastoji se pomoći bolesniku da živi što kvalitetnije i sa što manje boli do njegove prirodne smrti.

Palijativna njega koristi multidisciplinarni pristup skrbi za bolesnika, oslanjajući se na liječnike, farmaceute, medicinske sestre socijalne radnike, psihologe i druge srodne stručnjake tokom izrade plana o ublažavanju patnje u svim segmentima života pacijenta.

Ovakva vrsta njege je usmjerena na olakšavanje simptoma boli i stresa od teške bolesti bez obzira na prognozu.

Iako su umiranje i smrt postali zasebna naučna tema još uvijek se nedovoljno zna o tome kako kvalitetno živjeti do samog kraja. Mnoge odgovore o ovome području daje palijativna njega – briga o umirućima i njihovim porodicama.

Ključne riječi: palijativna njega, starost, prirodna smrt

Fibrilacija atrijska u kardiomiopatijama

Selma Salčin, S. Spahić

Rad predstavlja sveobuhvatnu analizu i to; uticaj spola, starosti i drugih oboljenja na srčanu frekvencu.

Cilj rada je pronaći međuovisnost frekvence komora pacijenata hospitaliziranih pod dijagnozom kardiomiopatije.

Rad je retrospektivna analiza statistički obrađena sa pacijentima podijeljenim u spolne, starosne i patološke grupe koji su hospitalizirani pod dijagnozom kardiomiopatije.

Rad ukazuje na izraziti uticaj životne dobi i patoloških stanja, a na manji uticaj spola na frekvencu komora unutar atrijske fibrilacije pacijenata hospitaliziranih na kardiološkom odjelu.

Ključne riječi: kardiomiopatija, fibrilacija, spol, starost

Tretman pacijenata sa akutnim infarktom miokarda – prikaz slučaja

Haris Porobić, Nelica Savić, Mirela Tahirović

Kardiovaskularne bolesti predstavljaju značajan medicinski problem kako sa stanovišta morbiditeta tako i sa stanovišta mortaliteta i invalidnosti. Bolesti kardiovaskularnog sistema su u stalnom porastu. Smatra se da svaki šesti stanovnik zemaljske kugle boluje od nekog kardiovaskularnog oboljenja, a skoro svaki drugi umire zbog kardiovaskularnih oboljenja. Nagla urbanizacija sa izmjenjenim uslovima i načinom života, povećan životni standard, ubrzan tempo rada i življenja, svakodnevna nervno-psihička napetost, prekomjerno pušenje i obilno konzumiranje hrane, smanjenje fizičke aktivnosti i drugi činioci osnova su za učestaliju pojavu kardiovaskularnih bolesti, a posebno koronarne bolesti i ishemije.

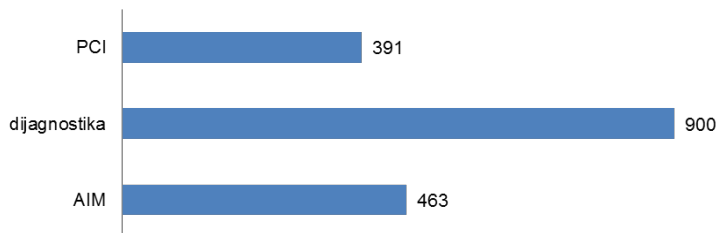
Ciljevi rada su prikazati put pacijenta od prijema do otpusta, prezentirati metodu rada invazivne koronarografje, prikazati softverska rješenja slikovnog prikaza kardiovaskularnog sistema, te prikazati protokole radiološke zaštite pacijenata i osoblja.

Ispitivanje je provedeno na Klinici za bolesti srca krvnih žila i reumatizam Kliničkog centra Univerziteta u Sarajevu. Ispitivanje je retrospektivnog tipa i obuhvata period od 01.01.2017. do 31.12.2017. godine. Ispitivanje obuhvata ispitanike oba spola i različite starosne strukture.

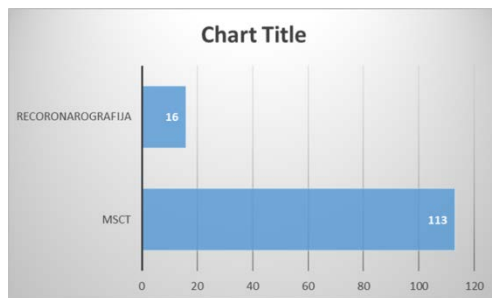
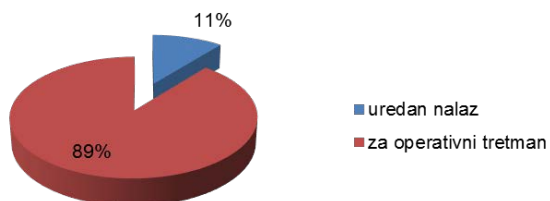
U radu će biti prezentiran prikaz slučaja pacijenta sa akutnim infarktom miokarda. Rezultati su prezentirani u vidu dijagrama i tabela.

2017 god.

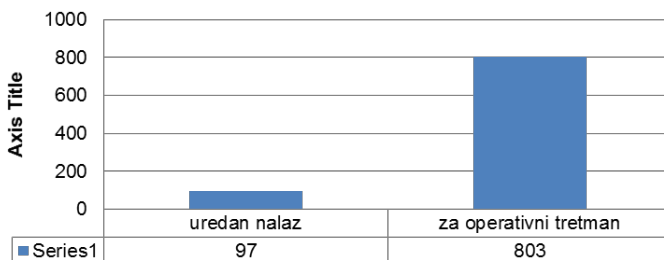

2017 god

2017 god.

Ključne riječi: akutni infarkt miokarda, kardiovaskularne bolesti